

Nieuwsbrief 4 voedselbossen Altena mei 2023

Terugblik

Inspiratiemiddag voedselbos opstarten 25 maart
Zaterdag 25 maart was de inspiratiemiddag “succesvol voedselbos starten” in Fort Giessen die werd geleid door Liesbeth van Bommel. Op deze inspiratiemiddag liet Liesbeth zien hoe je kunt komen tot een concreet en realistisch plan. Met aandacht voor alle aspecten zoals financiering, verdienmogelijkheden, juridische aspecten enz.

Dit was de eerste echte workshop die we als kopgroep organiseerden, best een beetje spannend dus. Maar de positieve reacties en de grote belangstelling toont voor ons aan, dat we zeker een vervolg kunnen organiseren.

Landjesbezoeken 1 april

De week erna vond gelijk het dubbele landjesbezoek plaats. De aanmeldingen stroomden pas op het laatst binnen ondanks dat ook de regen uit de hemel stroomde, was het een drukbezochte middag. Het was mooi om de verwilderde stinzeplanten in de tuin van

Wijnands moeder te zien. Na het eerste bezoek liepen we door naar pluktuin Hof van Heden. Annika en Ben in zijn in een zeer korte periode commercieel aan de slag zijn met hun stuk grond. De start is nu met onbespoten groenten, waarbij zij pakketten maken voor abonneementhouders. Deze pakketten worden wekelijks opgehaald. Zo wordt er steeds gezond en in het seizoen gegeten. Naast de pakketten is er nog een klein tuinhuisje waarin geogste groenten worden verkocht. Naast de groenten zijn ook vaste planten/struiken geplant. Dus over een

aantal jaar is er nog een gevarieerdere en rijkere oogst te verwachten. Na de rondleiding zorgden Ben en Annika ook nog voor een klein proeverijtje van de oogst en menig deelnemer ging even winkelen in het miniwinkeltje van het Hof van Heden.

Agenda

20 mei: vroege vogelwandeling rond Fort Giessen en Almbos (georganiseerd door Altenatuur)

van 06:00 tot 10:00, verzamelen op het parkeerterrein bij Fort Giessen, Giessensesteeg 2, 4283 HP Giessen

Het voorjaar kun je in heel Altena 'proeven': buitelandse kieviten boven de akkers, slootkanten vol speenkruid, natte grasveldjes met pinksterbloem en kikkerdril in de slootjes. In mei is het hartje voorjaar: alle zomervogels zijn terug en de wilde flora is op zijn mooist.

We gaan heel vroeg op pad want in de ochtendschemer breekt er een kakofonie aan vogelzang los in het Almbos en als dat voorbij is gaat de aandacht uit naar wat er groeit en bloeit. Kom dit meebelevén!

Bepaal zelf aan de hand van de weersverwachting uw kleding en schoeisel.

17 juni: Combinatiemiddag Landbezoek & Inspiratie

Jullie worden uitgenodigd voor iets bijzonders op zaterdag 17 juni van 13:30 – 16:00 uur aan veldweg 18 4284 VS in Rijswijk.

Arie en Annelies Smolders zijn 15 jaar geleden begonnen op een kale akker. Gaandeweg diende zich tweemaal de gelegenheid aan om aanpalend land te laten aansluiten en ontwikkelen. De passie voor harmonie tussen natuur - eetbaar land- en mens en dier is daarbij altijd het uitgangspunt. Alle inzet is hobbymatig en er wordt altijd gezocht naar mensen, partijen waar betekenisvol mee samengewerkt kan worden. Een voorbeeld is Brabants Landschap en Altenatuur. Maar ook mensen die door omstandigheden (tijdelijk) minder geluk in hun leven hebben en kracht willen ontwikkelen in de natuur.

Per 1-1-2023 is een nieuw stuk land met deels een bos toegevoegd. Een voormalige bloemen kwekerij. De eerste maanden van 2023 zijn besteed aan het opruimen, snoeien en toegankelijk maken van het terrein. Dat is voortvarend gegaan. Er is nu 7.000 m2 startklaar voor mooie initiatieven. En daar willen wij jullie graag bij betrekken! Wij zijn zoekende naar wat het mag gaan worden en wie er wil participeren dan wel betrokken wil worden. Naast het landbezoek luisteren wij erg graag naar jullie ideeën. Wellicht ontstaan er initiatieven om samen dingen te ontwikkelen. Hoe klein of groot ook. Wij staan er voor open. Echter het uitgangspunt is en blijft dat het een relatie moet hebben met -eetbaar land-.

Wij willen uiteraard graag ook iets voor jullie doen. We hebben een paar verrassende gasten uitgenodigd die een korte pitch geven over hun bijzondere activiteiten. Deze gasten zullen je kennis verrijken voor de activiteiten en/of ambities die jullie zelf hebben met betrekking tot Voedselbos. Voor de diegene die Instagram bezoeken. De afgelopen maanden hebben we de progressie van het nieuwe land in beeld vastgelegd en gepost op - Stoer Natuurlijk -. Ik zou het zeker bekijken. Kortom, de koffie en taart staat voor jullie klaar op 17 juni voor mooie inspiratie en ontmoetingen. Tot dan! Aanmelden kan tot 10 juni via voedselbossenaltena@gmail.com

24, 25 juni: Green dream permacultuur festival, Hilvarenbeek

Een weekend vol beleving, ontmoeting en gezelligheid met als doel om de bezoekers te inspireren om de wereld van morgen op een nieuwe manier vorm te geven... Voor meer info: ga naar puurpermacultuur.nl

19 augustus: eetbare wandeling, ook geschikt voor kinderen! Om 9:30 verzamelen op het parkeerterrein bij Fort Giessen, Giessensesteeg 2, 4283 HP Giessen. Hans van Tilborg is onze gids in het Almbos en vertelt over de eetbare planten die we tegenkomen. Meld je aan via voedselbossenaltena@gmail.com en geef door of en hoeveel kinderen er meegaan.

Aan de slag

Kuilmeting

Eén van de weinige tools die u heeft om meer over uw bodem te leren, of om de ontwikkeling van een wormenpopulatie te monitoren, is een kuilmeting. Soms wordt dit ook een spadeproef genoemd. Een bodemanalyse kan een handige aanvulling zijn op een goed ontwikkeld observatievermogen, maar kennis over uw eigen bodem begint met uw eigen zintuigen. Dit willen we dan ook voortaan bij ieder landjes bezoek gaan doen. Hier staan de stappen en materialen die u nodig heeft om zelf een kuilmeting te doen:

Materialen:

- Een schep of spade, bij voorkeur met een vlakke onderkant.
- Een duimstok
- Een wit zeiltje, zak of plaat om de plag over uit te spreiden.

Stappen:

- Zoek naar sporen van wormen bovenop de grond.
- Steek een gat van 20x20x20 centimeter en leg al het materiaal uit het gat op een wit zeil.
- Tel het aantal wormen en cocons
- Weeg alleen de volwassen wormen
- Herhaal dit 5 keer op willekeurige plaatsen van het perceel.

Mogelijke observaties:

- Hoeveel volwassen wormen zijn er aanwezig?
- Hoeveel jonge wormen?
- Hoeveel cocons?
- Zie je sporen van wormen zoals gangen en vermicompost (popcorngrond)
- Hoe ruikt de grond?
- Zie je verschillende kleuren, soorten grond, of een verdichte laag?

Tips:

- De meeste wormen zullen vlak onder het maaiveld zitten.
- Wormengangetjes hebben een gladde rand, gangetjes waar plantwortels hebben gezeten zijn ruw en rafelig.
- Pluis de plag van onder tot boven helemaal uit, maar vergeet niet om de aarde die u uitgeplozen hebt goed in de gaten te houden, want vaak komen er toch nog kleine wormpjes naar boven.
- Kijk ook nog even in de kuil die u gemaakt hebt. Soms komen daar ook nog wormen kijken.
- Vul de kuil weer met de grond. Bij een goede bodem komt u grond te kort om het gat weer te vullen omdat er nu alle lucht uit is. Aard de plag aan de randen aan zodat deze niet uitdroogt.

Uitgelicht

De inktzwam

De inktzwam, ook wel bekend als *Coprinus comatus*, is een fascinerende paddenstoel. Bij oude exemplaren druipt een zwarte vloeistof van zijn hoed. Vandaar zijn naam. Je vindt hem vaak op zeer voedingsrijke bodems en op mesthopen. Als mycorrhizale schimmel speelt hij een belangrijke rol in de afbraak van organisch materiaal in de bodem. Maar zijn meest bijzondere eigenschap is dat hij in staat is om nematoden te vangen met zijn mycelium.

Het mycelium van paddenstoelen is een uitgebreid netwerk van

schimmeldraden dat zich verspreidt door de bodem en organisch materiaal afbreekt. Maar naast het afbreken van organisch materiaal, is het mycelium van de inktzwam ook in staat om nematoden te vangen. Nematoden zijn kleine wormachtige organismen die in de bodem leven en een belangrijke rol spelen in het bodemvoedselweb. Wanneer een nematode in contact komt met het mycelium van de inktzwam, zal het mycelium zich rond de nematode wikkelen en hem langzaam verteren. Deze paddenstoel vangt dus wormen! Zo kan hij organisch materiaal afbreken en voedingsstoffen vrijmaken die andere planten en organismen in de bodem kunnen gebruiken. Dit maakt de inktzwam een belangrijke speler in het bodemvoedselweb.

Hoewel de jonge, stevige inktzwam in sommige culturen gegeten wordt, kunnen oudere exemplaren giftige stoffen bevatten die bij sommige mensen maagklachten veroorzaken. Het is dus belangrijk om voorzichtig te zijn bij het consumeren van inktzwammen en deze alleen te eten als je zeker weet dat ze veilig zijn.

Al met al is de inktzwam dus een bijzondere paddenstoel met belangrijke functies in de bodem en in je keuken.

De honingbes (*Lonicera caerulea*)(haskap)

In onze eetbare tuinen is de honingbes een interessante plant (struik) om aan te planten. Het klimaat en de grondsoorten die we hier hebben is zeer geschikt om deze bessen te kweken. Zeker de zonnige bosranden met humeus vochtige klei zijn perfect om smakelijke vruchten te kweken.

Hommels weten de Lonicera (kamperfoelie) ook te vinden en maken dankbaar gebruik van de vele en bloemen vroeg in het voorjaar. De bloei is al in maart/april en de eerste rijpe vruchten zijn al begin juni te verwachten.

De oogst kan doorlopen tot eind juli afhankelijk van de variëteit.

Zodra de vruchten blauw verkleuren duurt het nog wel een dag of tien voor ze echt rijp en smaakvol zijn. Rijpe vruchtjes zijn rijk aan vitamine A en C bevatten veel antioxidanten en mineralen.

Als de vruchtjes vanzelf loslaten van de plant zijn ze goed vers te eten.

Maar ook op andere manieren te verwerken of toe te passen denk aan drogen, invriezen, sap of wijn maken, jam en ijs.

De vogels lusten de bessen natuurlijk ook maar zien ze niet snel hangen, de struiken zijn nogal dicht begroeid en de vroege oogst maakt dat de vogels nog niet op zoek zijn naar bessen.

Er zijn op dat moment nog genoeg insecten te vinden.

Een net is te overwegen.

De meest gemaakte fout is de aanschaf van ongeschikt plantmateriaal. Veel aangeboden honingbessen in de tuincentra zijn niet lekker, maar smaken wrang deze kan je beter niet kopen. Afgelopen decennia is er wereldwijd veel aan veredeling gedaan. Er zijn over het noordelijk halfrond soorten verzameld en op veel continenten zijn veredelingsprojecten gestart. Door kruisingen te maken zijn de door ons gewenste eigenschappen terug te vinden in de bessen o.a. rijk dragend, smakelijk, zoet en grote vruchten.

Zelf (Wijnand) heb ik inmiddels een hele verzameling Canadese variëteiten aangeplant met namen als: Boreal beast, Boreal blizzard, Boreal beauty, Blue banana, Strawberry sensation, Giant heart en Caerulea aurora. Binnenkort hoop ik de eerste bessen te oogsten van deze jonge planten.

Ik heb deze planten kunnen kopen bij "Eetbaargoed" in Vaassen.

Arjan en Esther hebben een kleine kwekerij gespecialiseerd in voedselbosplanten.

Voor bijzondere planten soorten en variëteiten een aanrader om eens te informeren.

Tips

- De voedselboscast is een leuke informatieve podcast die we misschien even aan kunnen stippen in de nieuwsbrief:

<https://open.spotify.com/show/10ZuJYPcy72PxxDphFMjia?si=f5b6370a2cdf466f>

Delen

Voedselbos, Tiny en samen

Een voedselbos vraagt om een plek, om grond. En als er nu iets niet gemakkelijk te vinden is, dan is dat wel een geschikte plek. Er is bebouwing, natuur, er is productiebos en agrarisch landschap. Het staat allemaal onder hoge druk. Nergens plek en in onze open economie: het recht van de sterkste.

EEN PERFECTE STORM

Ik ben zelf starter op de woningmarkt. In de gemeente Altena is vorig jaar minder dan 0,5% van de koopwoningen naar starters gegaan, de druk op de woningmarkt is groot, de vraag naar woningen ook. Tweeverdieners met beide een goed inkomen hebben nog een kans, maar de meeste starters komen er niet tussen, terwijl dat een grote groep woningzoekenden is. Thuis blijven wonen, geen gezin kunnen starten, het heeft invloed op alles!

Verschillende grote crisissen, de natuurrisis en stikstofcrisis daarin meegenomen, ze drukken elkaar bovendien opzij: kom je agrariërs tegemoet, dan schaadt dat misschien wel de natuur... Een perfecte storm en die is nog niet voorbij.

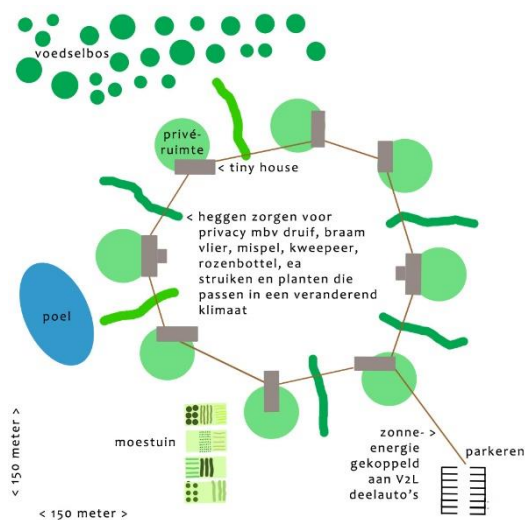
DE LUWTE

En wat als voedselbosgeïnteresseerden, starters en agrariërs de handen ineen zouden slaan en niet in 'of' denken maar in 'samen'?

Zodat diversiteit wordt versterkt, het platteland natuur inclusief, agrariërs, starters en voedselbosliefhouders samen het landschap en een nieuw kleinschalig buurtschapje inrichten, de ontvolking van het platteland voorbij?

Ik kijk er naar uit om samen met andere bewoners van de gemeente Altena tijdelijk en kleinschalig te gaan wonen op het platteland.

Daarmee samen een agrariër te ondersteunen bij de natuurtransitie. Met tot gevolg dat er over 10 jaar een voedselbos is (en als dat op het platteland niet mag: eetbaar landschap) waarin bewoners van de Tiny's, omwonenden en de agrariër samenwerken. Misschien moeten de Tiny-bewoners over 10 jaar verhuizen, misschien wil niemand de buurtschap meer missen. Het wordt altijd een win-win.

EEN KLEINSCHALIG PLAN

Daarover is door mij samen met een groepje een plan gemaakt voor de gemeente Altena. Voor wie geïnteresseerd is, ik stuur het je graag toe: schoe@xs4all.nl

De bewoners in een Tiny wonen klein, wat als we in dit nieuwe buurtje, in een tweede fase, een gemeenschapshuis, of naar Duits voorbeeld een [meergeneratiehuis](#) mogen plaatsen? Zodat gepensioneerden uit de omliggende dorpen er met hun kinderen en kleinkinderen kunnen verblijven, bij elkaar, lekker buiten, er is altijd wat te doen, daarmee ontstaat een win-win met ruimte voor mantelzorg, voorkomen van eenzaamheid en ondersteuning bij de kinderopvang.

EERST DE GROND

Wie wil meedenken, misschien wel meedoen? Maar het begint hier: wie kent een agrariër in de

gemeente Altena die overweegt te stoppen, of in de natuurtransitie mee wil, misschien zelfs wel eetbaar landschap en een combinatie met Tiny's wil onderzoeken, om daarmee de financiële draagkracht voor agrariërs op het platteland te ondersteunen?

Neem dan contact op met:

Pieter Schoe

06-20542999

schoe@xs4all.nl

plattegrond voedselbosinitiatieven in Altena

De kopgroep merkt dat er veel initiatieven zijn rondom de realisatie van voedselbossen of eetbare structuren en daar worden we erg blij van. We krijgen ook regelmatig de vraag waar al die initiatieven plaatsvinden. Een deel weten we zeker te plaatsen, maar een groot deel ook niet. We zouden het fijn vinden wanneer jullie je eigen initiatief aan ons doorgeven via voedselbossenaltena@gmail.com geef dan het volgende door: adres, korte beschrijving, grootte van perceel, eventueel contactgegevens (bijvoorbeeld website). Deze zetten we dan in ons [voedselbossenkaartje](#).